

Poskus vzpostavljanja izgubljene bližine

LARA PAUKOVIČ

Sestrski odnos je verjetno eden najkompleksnejših, najzahtevnejših, a – morda ravno zaradi tega – najlepših odnosov v življenju. Skoraj v vsakem starostnem obdobju se ti zdi, da ima tvoja sestra nekaj, česar ti nimaš, bodisi več starševske pozornosti bodisi kaj tako banalnega, kot so lepši lasje ali čistejša koža, trmasto ji zavidaš in igraš žrtev, čeprav ti je popolnoma jasno, da si tudi ona vsaj na trenutke misli, kako je po krivici prikrajšana za nekaj, kar je tebi samoumevno. Sestra je model vedenja, videza, vrednot ali kar vsega navedenega, od česar bežiš in čemur hkrati želiš biti podoben – po eni strani ti laska, ko ti sorodniki in prijatelji govorijo, da »si v šoli bolj pridna kot sestra« ali da je ona »bolj trmasta kot ti«, po drugi pa veš, da se boš slej ko prej znašla v situaciji na drugi strani tehtnice, pred vprašanjem, zakaj nisi »bolj prijazna, empatična, potrpežljiva, tako kot tvoja sestra«. Dokler so te kvalitete razdeljene približno pravično, dokler se tehtnica nagiba enkrat v eno, drugič pa v drugo smer, sicer še nekako gre – naporno in nezdravo za razvoj sestrskega odnosa postane, ko ena sestra v očeh drugih začne veljati za dober, druga pa za slab vzor. Tako kot na primer v Shakespearovi komediji *Ukročena trmoglavka* ali njeni sodobnejši priredbi, kulturnem filmu, ki je zaznamoval konec devetdesetih, *Deset razlogov, zakaj te sovražim*. Bianca je stereotipno *dekljška*: priljubljena in lepa, njena starejša sestra Kat pa *fantovska*: uporniška, trmasta, nergaška in neprilagojena (vendar – kakšno presenečenje – pametnejša in manj plehka od Biance, ker dekleta pač nikoli ne more biti vse hkrati). Ker njun tiranski in starokopitni oče ve, kako (domnevno) težka je Kat, uvede pravilo, s pomočjo katerega naj bi hčeri obvaroval pred ljubezenskimi pastmi: Bianca lahko začne na zmenke hoditi šele, ko bo to počela tudi Kat, ki za razliko od spogledljive sestre nima posebne želje po druženju z moškim spolom.

Čeprav o Jess in Sari, sestrah in glavnih junakinjah drame Simona Longmana *Koščki svetlobe*, ne izvemo toliko kot o Bianci in Katarini v *Ukročeni trmoglavki*, drama se namreč – razen zaključnega prizora – odvije v enem samem dnevu v njunem življenju, ko dolgo ločena svetova ponovno trčita, bi brez težav lahko rekli, da je »trmoglavka« (ali v izvorniku *shrew*, kar bi ustrezneje prevedli prepirljivka ali jezikavka) v tej dvojici Jess. Sarah je umirjena in preudarna, Jess ves čas *on the go*. Sarah dela v pisarni, Jess je opravljala kopico začasnih del in se nikjer

preveč briljantno odrezala. Jess je pretirano zgovorna, tudi ko ni treba, dejansko ustreza definiciji jezikavke, Sarah iz sebe spravi komaj kaj. Jess je od nekdanjega preveč pila, se zapletala v težave in pobegnila od doma, ko je njuna mama zbolela, Sarah je predano skrbela za mamo, ji kuhala in brala. Jess je nesramna in egoistična, Sarah uvidevna in požrtvovalna. Vseeno je sestrsko ljubezen brezpogojna – Sarah do sestre goji nežna čustva navezanosti, ki so, kot se izkaže, še vedno prisotna, ko se Jess po dvanajstih letih odsotnosti brez pojasnila prikaže pred njenimi vrati. Kako nesebična je lahko naklonjenost ene sestre do druge kljub nepremostljivim razlikam med njima, piše tudi irska avtorica mlajše generacije Emilie Pine v svojem avtobiografskem eseju *Nekaj o meni*, v odlomku, ki osvetljuje njen pobeg od doma pri petnajstih in ki se, čeprav je šlo za veliko krajšo odsotnost, presenetljivo prilaga Jessini in Sarini situaciji: »Mlajša sestra je bila enako prizadeta v naši družini, pa vendar je stanje obvladovala tako, da je bila najprijaznejši, najbolj čustveno odprt otrok, kakršnega bi mogli srečati. Bilo je, kakor da hoče biti moje nasprotje, podobno kot toliko drugih mlajših otrok, ki se hočejo odmakniti od svojih sorojencev. Pa ni bila odmaknjena, vedno me je objemala in pomirjala. *Ko sem pobegnila, se je nenadoma znašla kot edini otrok v hiši. Dejstvo, ki ga na poti skozi vrata nisem niti za trenutek upoštevala. Toda zadelo me je v polno, ko sem se vrnila. Pozvonila sem na vratih in sestra je pritekla in me ovila v najtesnejši objem, kar sem jih kdaj občutila. Jokala je. Z velikimi žalostnimi očmi se je zazrla vame in vprašala: "Zakaj si nas zapustila?" In nisem imela odgovora. Nisem pričakovala, da me bo pogrešala ali da bo vesela moje vrnitve ali da potrebuje, da sem doma in ne odhajam. V sebičnosti, ki jo je potrjevala lastna čustvena bolečina, sploh nisem pomislila na potrebe kogarkoli drugega.*«

To bi bilo čisto lahko nekaj, kar bi napisala Jess o Sari, če bi bila tako artikulirana kot Emilie Pine – vendar ni, je bolj plaz nereguliranih, naključno sestavljenih stavkov. A tudi ona nima zares odgovora, zakaj je izginila in mlajši sestri pustila, da se sama sooči z mamino boleznijo. In tudi ona se verjetno ni zares zavedala, da jo Sarah potrebuje (»Čakam te. Dolgo časa čakam. Ti ne. Ti ne prideš nazaj, ne,« se njenega odhoda spominja Sarah proti koncu drame). O Sarini požrtvovalnosti izvemo precej, na primer to, da je komaj osemletna pomirila po nepotrebem paranoično desetletnico Jess, ko je bila ta prepričana, da jo bodo zaradi otroške potegavščine aretirali, ali pa brisala kri z njene glave, ko jo je med mamino boleznijo pijano in krvavečo našla pred kuhinjskimi vrati. »Težko je bit pogumna in razumela sem, zakaj si taka, kot si bila. Ampak nisem si mislila, da boš šla,« pravi Sarah zdaj. Vso to ljubezen in razumevanje je Jess nosila s sabo vseh dvanajst let, ko je bila ločena od sestre – a se ne glede na to ni mogla pripraviti do tega, da bi prišla nazaj. Ko pa je, je bilo to zopet iz sebičnega vzgiba.

Najdlje, kar se s sestro, ki je danes ena mojih najbližjih prijateljic, nisva pogovarjali, je bilo nekaj mesecev. Ob njenem vstopu v gimnazijo sva se oddaljili: njo je potegnili drugačna družba, navade, način življenja, jaz pa sem bila preveč okupirana s svojimi obveznostmi in urejanjem življenja po načelih, za katera sem takrat mislila, da so prava, da bi ji zares prisluhnila, jo poskusila razumeti – hkrati pa sem se kot tipična starejša sestra počutila poklicano za deljenje pokroviteljskih nasvetov, tudi ko me za to ni prosila. Nazadnje je počilo, ko sem se vmešala

v njen odnos z osebo, ki je nisem odobraval – ker me ni bila pripravljena poslušati (in imela je prav, kajti kdorkoli misli, da lahko presoja, kdo je primerna družba za nekoga drugega in kdo ne, je egocentričen bedak), sva ta čas, dokler se zamera ni ohladila, po stanovanju hodili druga mimo druge. Ne vem natančno, kdaj sva imeli prvi normalen pogovor po tem premoru, spomnim pa se, kako nerodno je bilo ponovno vzpostavljati komunikacijo po mesecih molka (oziroma enozložnic, kajti če živiš pod isto streho, si to, da bi se popolnoma prenehal pogovarjati z nekom, težko privoščiš). Kako šele vzpostavljati komunikacijo po dvanajstih letih, ko ne le da s sestro nisi govorila, ampak nisi imela pojma, kaj se dogaja z njo? Z veliko alkohola in *smalltalka*. Jess se premočena do kože, z zlato ribico v stekleni bučki v naročju, nariše v Sarini dnevni sobi, po nekaj začetnih čudaških *conversation starterjih* iz nahrbtnika potegne pivo, cider, viski, vodko, rum, tekilo, džin, vino in kar je še alkoholnih pijač, na katere ponavadi pomislimo, ko se gremo ven zabavat – in sestri predlaga, da bi se skupaj »malo napili in izvedeli, kaj je novega«. Bližino želi sforsirati s tem, da s Saro resnično deli prav vse, kar se ji v določenem trenutku, v tem večeru, ki ga po dolgem času preživljata skupaj, plete po glavi. Sari, že tako sramežljivi po naravi, je mučno – in kako ji tudi ne bi bilo? Zamujenega je ogromno. Za nekatere stvari, ki so se moji sestri dogajale v kratkem času, ko sva bili odtujeni, sem izvedela z nekajletno zamudo, za nekatere verjetno še danes ne vem. Ravno tako ne poznam niti vseh aspektov njenega življenja iz obdobja, ko sva si bili blizu; sem ter tja me kaj šokira ali preseneti in občutek imam, da se kljub visoki stopnji bližine, ki si jo deliva, pogovarjam z znanko, včasih celo s tujko. Vseeno se mi zdi, da je to nekaj običajnega: vsak človek, naj nam bo še tako blizu, ima delčke osebnosti, skrite otoke, ki jih ne moremo doseči – in morda niti nočemo. A kdaj se ti delčki nepovratno namnožijo in naenkrat sploh ne moreš več do človeka, ki si ga včasih poznal? V Jessinem in Sarinem primeru je škoda precejšnja. V času dogajanja drame sta stari trideset in devetindvajset let – ko sta se zadnjič videli, sta bili še najstnici, v vmesnem času se je vsaka od njiju razvila v avtonomno odraslo osebo in tega gotovo ne morejo popraviti pogovori o banalnostih, kot je dobljena pijanska stava v lokalni. Obe se obupano trudita, da bi se ponovno obnašali kot sestri – na začetku samo Jess, pozneje se začne mehčati in čustva ponovno odpirati tudi Sarah, na koncu že načrtujeta celo skupno selitev –, ob vsem tem pa Jess Sari ne more povedati najpomembnejše stvari: zakaj se je pravzaprav vrnila. In zakaj – zopet – ne more (ali noče) ostati. Njuno srečanje v deževni noči je poskus vzpostavljanja izgubljene bližine, ki klavrno propade. Nekatere prepreke so očitno tako visoke, da niti sestri ne morejo čeznje.